

Grijze Wouw *Elanus caeruleus* in de Hoeksche Waard op 17 oktober 2014 ¹⁰

Hans Westerlaken

De trektelpost Zuidpunt Hoeksche Waard in de Buttervlietpolder te Cromstrijen is al sinds 2005 het domein van Menno Korbijn, ‘de ogen en oren van de telpost’. De telpost is bij uitstek geschikt om voor de Hoeksche Waard schaarse soorten te zien, waaronder Smellekens *Falco columbarius* en pendelende Zeearenden *Haliaeetus albicilla*. De krenten in de pap zijn de soorten die bijna nooit in de Hoeksche Waard worden gezien. Dat er een echte knaller in het verschiet zou liggen, kon niemand bevroeden. Maar op een trektelpost is alles mogelijk. Zoals ik regelmatig doe, vooral in oktober omdat dan de aantallen trekvogels en de kans op leuke soorten hoger zijn, toog ik op 17 oktober 2014 naar de zuidpunt van de Hoeksche Waard. Menno was er al toen ik rond 8.15 uur tegelijkertijd met Martin Benard aankwam. Niet veel later sloot Dick van Houwelingen zich aan.

Het weer was prachtig, de temperatuur rond de 12 graden om te beginnen, en er stond een lichte, toenemende zuidwestenwind. Eigenlijk was de wind iets te zacht en gedurende het eerste half uur vloog er niet denderend veel. Ik begon me al bij Martin te beklagen, dat het steeds een beetje tegenviel als ik mijn gezicht op de telpost liet zien. De afgelopen weekeinden was het steeds goed geweest op zaterdagen als ik er niet was, en niet goed op zondagen als ik er wel was.

Tegen negenen begon het wat aan te trekken en plotseling zei Menno, zoals vaker pleegt te gebeuren: “Hier komt wat aan, jongens”. Wij weten uit ervaring dat het dan opletten geblazen is, want Menno zit er zelden naast. Ook deze keer niet. Aanvankelijk wist ik niet precies wat hij gezien of gehoord had, een kleine of een grote vogel, maar een blik richting noordoost was genoeg om ‘Grijze Wouw’ te roepen. De paniek was groot! Terwijl de vogel zich op 75 m afstand en een hoogte van *c.* 30-40 m in straf tempo richting zuidwest bewoog, werd er door Menno en Martin naar de camera’s gegraaid. Dick en ik hielden de vogel in het vizier. Het maken van foto’s viel niet mee, doordat de vogel al aardig doorgevlogen was voordat de eerste plaatjes konden worden geschoten.

Het betrof een adulte vogel die gemakkelijk te herkennen was aan de zwarte bovenvleugeldekveren en de zwarte hand aan de ondervleugel, die uniek zijn voor deze soort. De vogel toonde ook niet de voor onvolwassen vogels kenmerkende schakering op de rug noch de roestbruine borstband. Dat Menno in eerste instantie had gedacht aan een Velduil *Asio flammeus*, past in het beeld van de proportioneel grote kop. De staart was kort en met rechte hoeken, iets wat ook de foto’s laten zien. Daarnaast sluit

¹⁰ Dit is een gewijzigde versie van een stuk dat in 2015 in De Vogelvlucht zal verschijnen, het mededelingenblad van de Vogelwerkgroep van het Hoekschevaards Landschap.

de grootte in directe vergelijking met de ernaast vliegende Kieviten *Vanellus vanellus* (c. 10% groter) de nog nooit in Europa waargenomen Amerikaanse Grijze Wouw uit. Die laatste meet namelijk 41 cm ten opzichte van 31-35 cm voor de Europese Grijze Wouw.

Foto 1. Adulte Grijze Wouw in de Buttervlietpolder, Cromstrijen op 17 oktober 2014 (Foto: Menno Korbijn). *Adult Black-shouldered Kite near Cromstrijen, 17 October 2014.*

Deze waarneming betrof de 7e of 8e in Nederland, en tevens de eerste najaarswaarneming. Hij past in het beeld van een gestage areaaluitbreiding vanuit het Iberisch Schiereiland in noordwaartse richting (Balbontin *et al.* 2008). Op het Iberisch Schiereiland stammen de eerste (bekende) broedgevallen uit 1963 (Portugal: Alentejo) en 1975 (Spanje: Extremadura en Salamanca). De huidige Europese populatie van 1000-2000 paren broedt overwegend in Zuid-Spanje (Balbontin *et al.* 2008). De toename in ZW-Europa wordt overigens gespiegeld door die aan de oostkant van de Middellandse Zee, waar de lichte toename in Zuid-Turkije wordt toegeschreven aan een noordwaartse expansie vanuit Irak en Iran (Karakas 2012). Misschien dat die toename ook verantwoordelijk is voor de recente meldingen in Hongarije (Hadarics 2012) en Slovaakse (Václav 2013), al kan uiteraard een Iberische of Franse origine niet worden uitgesloten.

Pas in 1990 vond er een eerste succesvol broedgeval plaats in Zuid-Frankrijk (Guyot 1990), waarna de populatie zich langzaam uitbreidde, zowel in aantal broedparen als areaal (Grisser *et al.* 2004). Rond 2003 telde de Franse populatie nog steeds maar een dozijn vogels, maar in 2012 waren dat er al vele honderden (Herdam 2013). De bulk van de Franse broedvogels zit in het Adourbekken in ZW-Frankrijk, waar de broedpopulatie in 2012 op 115 broedparen werd gehouden; die brachten in dat jaar ongeveer 180 jongen groot (Herdam 2013). Daarnaast breidde de Grijze Wouw zich uit naar het noorden en oosten (departementen van Gironde, Dordogne en Deux-Sièvres; Dubois

et al. 2008, Herdam 2013). Voor de centrale Pyreneeën zijn inmiddels ook al de eerste (mislukte) broedpogingen genoteerd, en wel drie in 2008 (Calvet & Bacque 2010). Voor Spanje suggereren Balbontin *et al.* (2008) dat de uitbreiding van de gecultiveerde dehesas vanaf halverwege de 20ste eeuw de soort in de kaart heeft gespeeld. Dit type habitat, met een ijle boomedichtheid, lijkt enigszins op savanne, het oorspronkelijke habitat in Afrika. Dat verklaart niet waarom de soort de sprong over de Pyreneeën heeft gemaakt, noch waarom daar dun bebost cultuurland met Atlantische invloeden een even geschikt broedgebied lijken te vormen. In het licht van deze ontwikkelingen, en de overweldigende toename van vogelaars in Europa, is het niet verbazingwekkend dat er nu geregeld Grijze Wouwen elders in Europa opduiken.

Tot slot: deze waarneming is een mooie bekroning van de vele teluren die met name Menno op de telpost heeft gemaakt. En een blijk van zijn onverminderde scherpzinnigheid waarmee hij zich tijdens de tellingen profileert.

Summary

Westerlaken H. 2015. Black-shouldered Kite *Elanus caeruleus* in the Hoeksche Waard in October 2014. De Takkeling 23: 60-63.

On 17 October 2014, an adult Black-shouldered Kite was recorded in De Hoeksche Waard in the western Netherlands (51°45'N, 4°27'E). The bird flew past in a steady flight at low altitude (30-40 m) at a distance of c. 75 m into southwesterly direction. The black wing patches and black wing tips contrasted with the otherwise white and grey coloured bird. The tail was short and square. The prominent head was clearly visible. Its small size was especially well visible in comparison to that of Lapwings *Vanellus vanellus*. Several photographs were taken before the bird disappeared.

Literatuur

- Calvet A. & Bacque D. 2010. Tentatives de nidification échouées de l'Élanion blanc, *Elanus caeruleus*, dans le Tarn-et-Garonne et le Gers en 2008. *Le Pistrac* 21: 14-21.
- Dubois P.J., Maréchal P. Le, Oliosio G. & Yésou P. 2008. *Nouvel inventaire des oiseaux de France*. Delachaux et Niestlé, Paris.
- Grisser P., Blake G. & Groupe Élanion 2004. Élanion blanc *Elanus caeruleus*. In: Thiollay J.-M. & Bretagnolle V. (eds), *Rapaces nicheurs de France: Distribution, effectifs et conservation*: 32-35. Delachaux et Niestlé, Paris.
- Guyot A. 1990. Première nidification réussie en France de l'Élanion blanc, *Elanus caeruleus*. *Nos Oiseaux* 40: 465-477.
- Hadarics T. 2012. New species in the Hungarian avifauna in 2012. *Ornis Hungarica* 21: 52-54.
- Herdam A. 2013. Der Gleitaar *Elanus caeruleus* dehnt sein Brutareal in Südwestfrankreich weiter aus. *Ornithol. Jber. Mus. Heineanum* 31: 53-63.
- Karakas R. 2012. Does Black-winged Kite *Elanus caeruleus* (Desfontaines, 1789) have an expansion in its range in Turkey? *Acta Zoologica Bulgarica* 64: 209-214.
- Václav R. 2013. First observation of the Black-shouldered Kite *Elanus caeruleus* in Slovakia. *Slovak Raptor Journal* 6(1): 26-30.

Adres: Atalanta 78, 3295 PD 's-Gravendeel; aardoomwesterlaken@hotmail.com